

ארץ ללא שבילים

"האמת היא ארץ ללא שבילים, ואינך יכול להתקרב אליה באמצעות שביל, דת או כת כלשהם"

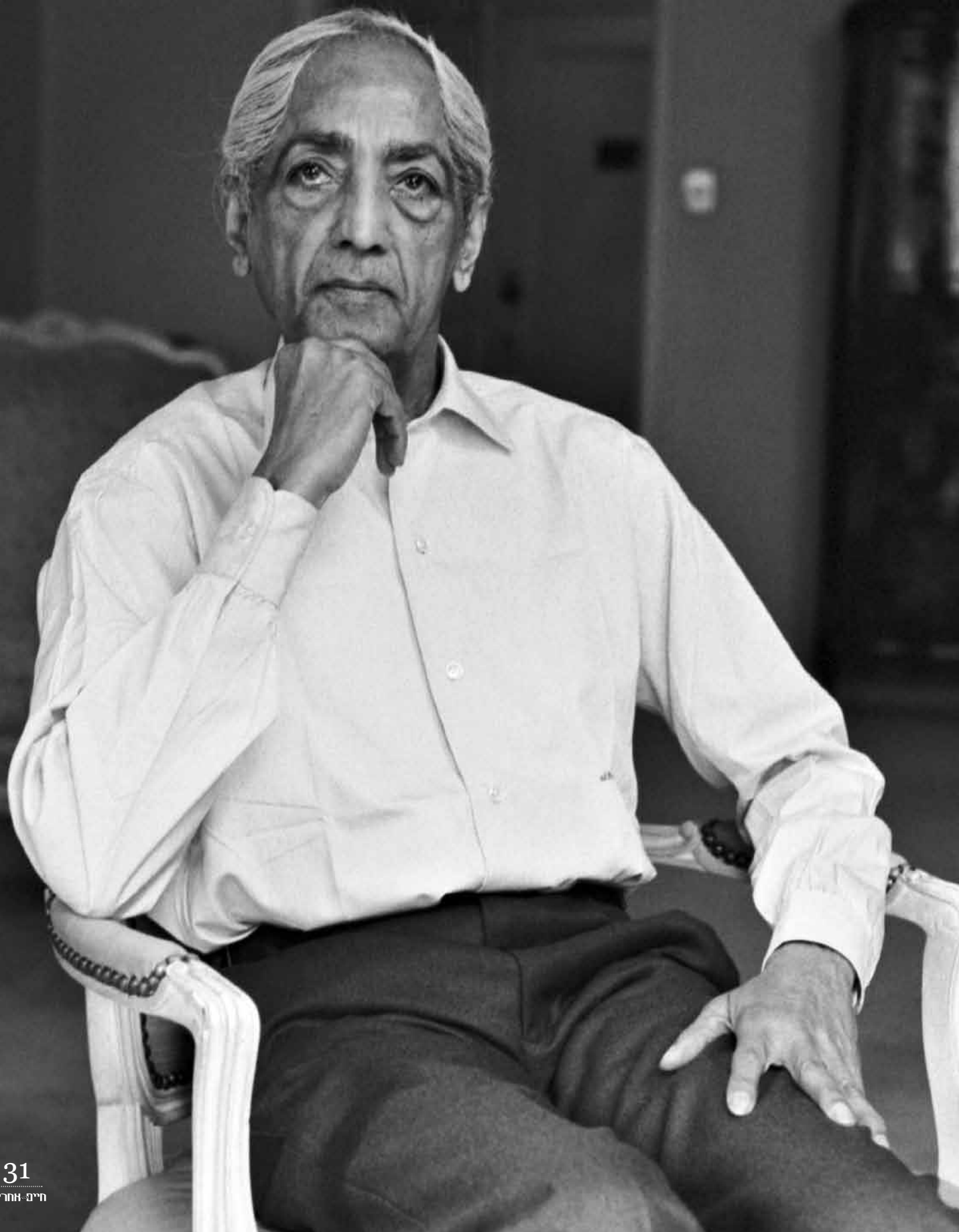
אמר ז'ידו קרישנמורטי, פילוסוף ומורה רוחני ידוע מהודו, שעסק בין היתר במודעות עצמית, בטרנספורמציה של המוח, בחינוך, במערכות יחסים, בשינוי חברתי ובשלום עולמי. הוא אולי אף הקדים את זמנו באמרו כי על כל אחד ואחת לקחת לידיהם את האחריות לשחרורם המלא מהפחדים ומהסבל ולהפוך לסמכות בעצמם

ז'ידו קרישנמורטי נפטר בשנת 1986 בגיל 90. הוא הותיר אחריו מורשת נכבדת של שאילת שאלות, חתירה לאמת ועידוד טרנספורמציה של המוח והמחשבה - כל אלה כדי ליצור חברה איתנה, מלאת חמלה ובוגרת.

אגדה ושמה ז'ידו

קרישנמורטי נולד במדנפלה, בצפון העיר מדראס (היום צנאי) שבהודו, ב-11 במאי 1895. הוא היה הילד השמיני למשפחה ברהמינית ענייה. אמו של קרישנמורטי נפטרה בשנת 1905 והותירה את האב עם חמשת הילדים ששרדו. אביו עבד עם האגודה התיאוסופית, ארגון רוחני רחב ובינלאומי, ובשנת 1909 עברה המשפחה לאדיהאר, קרוב למרכז האגודה. עד מהרה התגלה קרישנמורטי על ידי התיאוסופים, שטענו כי ההילה שלו הראתה מאפיינים יוצאי דופן והיעדר מוחלט של אנוכיות. חברי האגודה, שמטרתה המרכזית הייתה איחוד הדתות המרכזיות בעולם, חזו את בואו של מורה עולמי, גלגול של מורה רוחני גדול, שדרכו תתממש תורה רוחנית מהפכנית. הם חשבו כי אותו מורה רוחני הוא קרישנמורטי.

קרישנמורטי החל להתחנך על ברכי התיאוסופיה. הוא היה ביישן ופגיע ולעתים מרוחק, ולכן המחנכים שלו אפשרו לו בן לוויה תומך, אחיו **נטיה**. ב-1914 נשלחו שני האחים ללונדון וקיבלו השכלה מערבית. קרישנמורטי זכה למוניטין בעולם התיאוסופי, ונהפך למושא להערצה. ב-1921, בגיל 26, בעוד אחריותו באגודה התיאוסופית החלה לגדול, החל קרישנמורטי לחוות ספקות עמוקים לגבי תפקידו ובאשר לבסיס של הלמידה התיאוסופית. כשלוש שנים לאחר מכן, במהלך ביקור באוהאי שבקליפורניה, עבר חוויה רוחנית עמוקה, שחוללה בו טרנספורמציה גדולה. עם מותו הבלתי צפוי של אחיו נטיה, עלו בקרישנמורטי תובנות באשר לתפקודה של נפש האדם. הוא המשיך להיות מורה של התיאוסופים, אך קוננו בו ספקות רבים. ב-1929 חל מפנה - קרישנמורטי החליט לנתק את קשריו עם האגודה התיאוסופית. בגיל 34 הוא נאם בכנס חשוב של האגודה, שם השלים את הנתק. אחד ממשפטי המפורסמים באותו נאום היה: "אני טוען שהאמת היא ארץ ללא שבילים, ואינך יכול להתקרב אליה דרך שביל כלשהו, דת כלשהי או כת כלשהי". בנאומו הוא פיתח את הטענה כי האמת, בהיותה נצחית ומוחלטת, אינה

ז'ידו קרישנמורטי: "המחשבה מסתיימת רק כשאנו מבינים את תהליך החשיבה, וכדי להבין את תהליך החשיבה חייבת להיות ידיעה עצמית. המחשבה היא העצמי, היא המילה המזהה את עצמה עם האני, ובכל רמה שבה נמצא העצמי, הוא עדיין נמצא בתחום הידוע. כדי למצוא את אלוהים, זה אשר מעבר לזמן, אנו חייבים להבין את התהליך של עצמנו"

לעתיד, לצעד הבא, לשאיפה הקרובה. אנחנו כל הזמן במגמת השתוקקות לדבר. באופן הזה, לא יכול להתקיים שינוי אמיתי. שינוי מתקיים רק כשיש תנועה אל הלא ידוע, והשאיפה, בסיסה הוא בידוע. כדי לנוע אל הלא ידוע, יש להיות בחוסר תנועה מוחלט. אנחנו כל הזמן בקונפליקט בין היש ל"אמור להיות". הקונפליקט הזה מתהדק כשאנחנו שואפים או משתוקקים למשהו. אין בנו השהות להיות ב"יש", אבל אנחנו מפעילים את הרצון, ואז קיימת תנועה בתוכנו, שיוצרת התנגשות. מתוך התנגשות כזאת, דבר אינו יכול לצמוח ובטח לא ליצור שינוי.

"הדבר היחיד שנוכל לעשות הוא לראות [...] פירוש 'לראות' הוא להבין כיצד החשיבה יוצרת את הניגודים. החשיבה אינה יוצרת את הדבר הממש. לראות פירושו להבין את מהות החשיבה, הזיכרון, הסתירות, הרעיונות [...] החשיבה מונעת ראייה" (עמ' 164-165).

דת ואלוהים

בקריאה בכתביו של קרישנמורטי, פוגשים שוב ושוב את המילה "ממשות". כך הוא מתאר את חוויית האלוהות. הוא מתנגד נחרצות לתפיסה הרווחת של אלוהים ברוב הדתות, וטוען כי הנוסחה שלנו לאלוהים מוכרחה להיות תוצאה של ההתננות שלנו, כל מה שאמרו לנו או שלימדנו את עצמנו להאמין בו. האמונה שלנו באלוהים מבוססת על מחשבה מותנית, ולכן אין זו יכולה להיות האמת על אלוהים. כל זמן שהמחשבה פעילה, מנסחת וממציאה, הממשות שמעבר לידוע לא תוכל לעולם להתגלות. "אלוהים או המציאות מיועדים להתגלות רק כשהמחשבה מפסיקה" (עמ' 14). וכי אפשר להפסיק מחשבה? נדמה כי זהו כוח בלתי אפשרי שקיים אולי רק באגדות על אלים וגיבורים. עם זאת, כשהחכמה של שקטה, משוחררת מהיצירה העצמית של האדם את עצמו, קיימת האפשרות לגלות מה באמת ממש. גם קרישנמורטי אומר כי קשה מאוד

יודעים לעשות זאת. אנו יודעים להשתמש בכלים הידועים לנו כדי להגיע, או לנסות לפחות, אל הבלתי ידוע. "יודאי שאם אני רואה מאוד בבירור שההכרה שלי לא יכולה לדעת את הבלתי ידוע, יש שקט מוחלט. אם אני מרגיש שאני יכול ללכוד את הבלתי ידוע באמצעות היכולות של הידוע, אני מקים הרבה רעש. אני מדבר; אני פוסל; אני בוחר, אני מנסה למצוא לכך דרך. אבל אם ההכרה מכירה באי היכולת המוחלטת שלה לדעת את הבלתי ידוע, היא נהפכת לשקטה לגמרי" (עמ' 11 בספר).

לכולנו יצא לצעוד בחיינו לעבר משהו חדש לגמרי, ואני בטוחה שרובנו ניסינו להבין כיצד להתנהל בתוכו על פי מה שידענו או על פי ניסיון העבר שלנו. כך אנחנו מתנהלים בחברה שלנו; נעים לעבר הלא ידוע באמצעות הידוע לנו. לכן, ההכרה שלנו אינה רחבה דיה, והחברה נותרת כפי שהיא. קרישנמורטי מדבר רבות על החברה "המתפוררת" שלנו, על חוסר היכולת שלנו להפסיק את המלחמות, למגר את העוני ולדאוג לרווחה כלכלית לכל אינדיבידואל בעולם הזה. ההכרה שלנו כחברה והפתיחות המחשבתית והרגשית שלנו אינן רחבות מספיק כדי לאפשר לחדש להיכנס פנימה ולעשות שינוי אמיתי בחברה שלנו. הוא מדבר על כוחו של היחיד בתוך הקבוצה, שבהכרח יוביל לכוחות רבים של יחידים, שאכן באמצעותם יקרה שינוי.

האם יש בנו מספיק אומץ כיחידים לפנות אל המקומות הלא ידועים בלי להשתמש בכלים הידועים לנו? אני מדמיינת את היחיד ששואף להגיע למחוז לא ידוע עומד על שיאו של הר, עוצם את עיניו, מרחיב את לבו ואת מחשבתו ופוסע צעד אחד באוויר, ללא פחד וחשש ועם אומץ מספיק גדול לבדוק מה יכול לקרות.

השתוקקות ושאיה

בכל רגע נתון, אנחנו מנסים להפוך למשהו ולעולם איננו שבעי רצון מהקיים בנו או בחיינו. בכל רגע נתון, מחשבותינו נתונות

יכולה להיות מאורגנת מכיוון שכל ארגון הנוצר למען מטרה זו נהפך למשענת לאלו המשתמשים בו כמכסה ומשמידים את חירותם. מאותו הכנס ולמשך שארית חייו יצא קרישנמורטי למסע צלב ברחבי העולם, פיתח את הנושאים החשובים האלה ומשך אליו קהל הולך וגדל. עם חלוף השנים, התפתח מערך של תיעוד ועשייה סביבו - שיחותיו הוקלטו ופורסמו, נערכו ראינות עמו וכתבים שונים נכתבו עליו ובהשראתו. כמו כן, הוקמו בתי ספר המבוססים על הלימודים שלו. קרנות וועדות נוצרו למען תחזוקתן של פעולות אלו ושמירה על יושרת ההוראה שלו.

קרישנמורטי לא התכוון לכתוב אף לא ספר אחד, אבל קיימים כתבים שונים שלו שפורסמו ברחבי העולם. הוא לא רצה להגדיר פילוסופיה חדשה או דרך חיים וסירב להיות גורו של מישהו. כל שעשה היה ללמד, והוא היה מגדולי המחנכים וההוגים של המאה ה-20.

באחרונה יצא לאור ספר בשם "מבחר כתבים - האמת היא ארץ שאין שבילים אליה", המאגד בתוכו כמה מכתביו, משיחותיו ומראיונותיו של קרישנמורטי, וזוהי הזדמנות מצוינת להכיר אותו ואת משנתו החכמה.

חשיבות ההכרה

הפרק הראשון בספר המאגד מבוחר מכתביו של קרישנמורטי נפתח בנושא ההכרה, וכנראה לא בכדי. יש בכולנו, בכל בני האנוש, נפש של מחפש. כולנו מחפשים משהו, כל הזמן. החיפוש הזה מתחיל ביכולת שלנו לתפוס את העולם סביבנו - קרי ההכרה שלנו. על פי קרישנמורטי, במקום הזה מתחיל גם העיוות.

כדי למצוא משהו, עלינו להסכים להכניס פנימה את הלא ידוע. עלינו לטפס על מעין סולם בלתי נראה, וליצור בתוכנו פתיחות גדולה מספיק בלב ובמיינד כדי להכניס משהו חדש לתוך עולמנו. ואולם, איננו

לעוות או לתרגם אותם. כשאנחנו שופטים או מתרגמים את מה שאנו רואים, אנחנו מעוותים את מה שאנו פוגשים בהתאם לרקע שלנו. כדי לגלות את הממשות או את אלוהים, לא יכולה להיות שום אמונה, היות שקבלה או הכחשה הן מכשולים לגילוי. אנחנו יכולים להתנסות בכך באמצעות החוויה של החושים. קרישנמורטי מדבר על כך באחת משיחותיו עם **פופול ז'איקר**, יו"ר של הקרן על שמו. מה שאנו מרגישים או חשים תמיד מקבל פרשנות באמצעות המחשבה. אנחנו מתרגמים זאת באופן מיידי כמעט ושמים על התחושה או על הרגש את המילים המדויקות לתארם.

אנחנו יכולים לאפשר לעצמנו להיות בתחושה בלי להסביר אותה לעצמנו, בלי להפעיל עליה את ניסיון העבר שלנו ואת האינטלקט שלנו. אם, למשל, עולה תחושה לא נוחה בגופנו במפגש עם מכר, המחשבה שתעלה תנסה להסביר במילים מהי התחושה הלא נוחה, כיצד לפתור אותה ואם נשהה בחשיבה הזאת עוד - אולי גם נשיך את התחושה הלא נעימה למפגש עם אותו אדם. אנחנו נחקור, ננתח ונסביר. אפשרות אחרת היא להיות עם מה שעולה בלי להסביר, לנתח או לחקור מהו. ייתכן כי מעבר לתחושה, יש משהו לא ידוע שיתגלה לנו, באופן טבעי, כשהחשיבה תיפסק. הדת, כפי שאנו מכירים אותה, עושה אותו דבר בדיוק. היא מסבירה במילים מהי אמונה ומהן השיטות שעלינו לנקוט כדי לבטא אותה, ואנו שבויים באותה התניה בדיוק של חשיבה המציינת מפורשות כיצד לבטא אורח חיים דתי.

"אלוהים הוא המצאתו הערמומית של האדם, ואנחנו מכסים על המצאה זו בקטורת, בפולחן, בצורות שונות של אמונה, דוגמות. אנחנו מפרידים אנשים לקתולים, להינדים, למוסלמים, לבודהיסטים - כל המבנה הפיקח והערמומי שהומצא בידי האדם" ("יעל אלוהים"). למעשה, אנחנו חיים את חיינו על פי רעיונות. רעיון הוא מחשבה מאורגנת, וכולנו משתמשים בו, דתיים וחילוניים. לצד כל אלו, קרישנמורטי מציע גם הצעה

תהליך החשיבה, וכדי להבין את תהליך המחשבה חייבת להיות ידיעה עצמית. המחשבה היא העצמי, היא המילה המזהה את עצמה עם היאני, ובכל רמה שבה נמצא העצמי, נמוכה או גבוהה, הוא עדיין נמצא בתחום הידוע. כדי למצוא את אלוהים, זה אשר מעבר לזמן, אנו חייבים להבין את התהליך של עצמנו" (עמ' 16). כדי להבין את עצמנו חייבת להיות לנו יכולת לראות את הדברים כפי שהם בלי

להפסיק את המחשבה וכי אי אפשר להפסיקה באמצעות שום שיטה, לאכזבתם של כל עוסקי המדיטציה, היוגה והזן. השיטה, השליטה, ההכחשה או ההדחקה אינן יכולות בשום צורה להפסיק את המחשבה. למעשה, עצם הכוונה להפסיק את המחשבה הוא מחשבה. כיצד יוצאים מה"לופ" הזה? "המחשבה מסתיימת רק כשאנו מבינים את

ז'ידו קרישנמורטי אינו מנסה לשכנע בדבר, חוץ מלהכיר בעובדות ולייצר הקשבה מוחלטת והתבוננות מוחלטת. היתר, מה שיימצא בתוך התהליך הזה, הוא בידינו. "כשאתם מקשיבים לקריאת העורב, אל תקשיבו עם הרעשים שלכם, עם הפחדים שלכם, עם מחשבותיכם, עם הרעיונות שלכם, עם הדעות שלכם. אז תראו שאין כל רעיון כלל, אלא אתם ממש מקשיבים"

כשהנפש באמת שקטה, כשהיא בשלום פינמי עמוק, הבלתי ידוע בא לידי קיום. "רק כשמפסיקות הרוחות נעשה האגם שקט. אינכם יכולים להשקיט את האגם. מלאכתנו אינה לרדוף אחרי הלא ידוע, אלא להבין את הבלבול, את המהומה, את האומללות, בתוך עצמנו. ואז, דבר זה שיש בו שמחה מגיח בחושך לתוך קיום", אמר ז'ידו קרישנמורטי

אופטימית. הוא מלמד להקשיב. אם צריך לתאר את כלל משנתו במשפט אחד - הוא אינו מנסה לשכנע בדבר, חוץ מלהכיר בעובדות, בין אם אנו אוהבים אותן ובין אם לאו, וליצר הקשבה מוחלטת והתבוננות מוחלטת. היתר, מה שיימצא בתוך התהליך הזה, הוא בידינו. "כשאתם מקשיבים לקריאת העורב, אל תקשיבו עם הרעשים שלכם, עם הפחדים שלכם, עם מחשבותיכם, עם הרעיונות שלכם, עם הדעות שלכם. אז תראו שאין כל רעיון כלל, אלא אתם ממש מקשיבים" (עמי 19). ההכרה שלי, למשל, שקטה ודוממת כשאני מביטה במשב הרוח המזיז את העלים שעל העץ או בשקיעה כתומה מרהיבה. אני שמה לב. זוהי כל הפעולה שקורית באותו רגע. אין בי מחשבה או רעיון, אין בי כל תחושה. אני רק שמה לב לרגעים של יופי שפוגשים בי באופן לגמרי מקרי ולא מתוכנן.

מדיטציה באמת

מדיטציה היא תנועה של הבנת האדם את עצמו. רק כשהוא מתחיל להבין את עצמו,

לא רק את המודע אלא גם את החלקים הנסתרים, מגיעה שלוה. מדיטציה אינה רק חזרה על מנטרות, יצירת מחשבות מיטיבות ומרגיעות או נענוע הגוף כדי שאנרגיה מיטיבה תזרום - היא דרך חיים, הוויה של התבוננות, של הקשבה. קרישנמורטי אומר כי זהו הדבר הכי חשוב בחיים. אם אין מדיטציה, אין אפשרות ללכת אל מעבר למגבלות של המחשבה, של ההכרה ושל המוח. במדיטציה אנחנו יוצרים בתוכנו חלל ריק, שאינו קשור לדבר או לכל התניה, ומשם - אנו לומדים להכיר את עצמנו. "מבלי לדעת את עצמכם, תעשו מה שתרצו, לא יכול להיות בשום אופן מצב של מדיטציה. בידיעה עצמית אני מתכוון, ידיעת כל מחשבה, כל הלך נפש, כל מילה, כל רגש, לדעת את פעילות הכרתכם" (עמי 59). ככל שמאפשרים את ההיכרות הזאת של העצמי, נוצרת בהירות ספונטנית, טבעית וללא מאמץ. בבהירות הכוונה לראות את הדברים כפי שהם, לראות את "מה שיש" ללא כל דעה, לראות את תנועת ההכרה.

להתבונן בה מקרוב, בדקות, בשקידה ובהתמדה, ללא כל מטרה, ללא כל מכוון. ברוב המדיטציות שיצא לי לעשות בחיי תמיד הייתה מטרה - הירגעות, אהבה או ניקוי המחשבות. במפגש עם המילים של קרישנמורטי - משהו מהדהד פנימה, משהו מתכוון אחרת. מדיטציה היא תהליך ההתבוננות שכל נושא הוא לדעת את עצמנו. "החלון חייב להיפתח מתוך אהבה, מתוך חיבה, מתוך חופש - לא בגלל שאתם רוצים משהו" (עמי 68). ועוד דבר חשוב - עד כמה שזה קשה לנו, עד כמה שהתרגלנו למדיטציות מונחות, יש לשים את הסמכויות האלה בצד. יש לשים בצד את הסמכות, את הסתגלות ואת החיקוי. דברים אלו מנוונים את נפשנו ואינם מאפשרים לה את החופש שהיא זקוקה לו באמת כדי להיות.

אל הלא ידוע

מה אפשר לומר על האמת שטרם נאמר? מהי האמת בכלל? יש לה שמות מגוונים

קשה לנו לחוש חוסר ודאות, ולכן אנו צוברים ידיעות. האם יש לנו האומץ לצאת מוודאות לחופש אמיתי? האם נוכל ללמוד בעצמנו על עצמנו וכך לשחרר את עצמנו לחופשי? כדבריו של ז'ידו קרישנמורטי, "כדי להבין מהן האהבה והאמת, אתה חייב להגיע לחירות, ואיש זולתך אינו יכול לתתה לך. עליך לגלותה על ידי עבודה קשה"

אותך או יגיד לך מה לעשות. אין כאן גורו שיאמר לך מה לעשות" (עמ' 186). צבירת הידיעות היא כהגנה נפשית, שם אנו חשים כי יש לנו ביטחון לפעול בלי הפרעה. קשה לנו לחוש חוסר ודאות, אנו פוחדים ממנו, ולכן אנו צוברים ידיעות כדי לא להיות באיודאות. האם יש לנו האומץ לצאת ממקום של ודאות אל מקום של חופש אמיתי? האם נוכל ללמוד בעצמנו על עצמנו וכך לשחרר את עצמנו לחופשי? "הינך לומד על עצמך, כי אז תוכל לאהוב את זולתך [...] כדי להבין מהי האהבה ומהי האמת, אתה חייב להגיע לחירות, לחופש - ואיש זולתך אינו יכול לתתה לך. עליך לגלותה על ידי עבודה קשה".

***

מילותיו של קרישנמורטי נצחיות בעולם הרוחני, ויורדות לאטלנט לעולם החומרי. ההתמרה הזאת של אנרגיה רוחנית, המתבטאת במילים יקרות ערך ושוות זהב, מאפשרת טרנספורמציה אמיתית של המוח האנושי. דרכה אנו מסוגלים להבין שמחשבה אינה משרתת את הדרך אל האמת, ושאוּלַי עלינו לחקור דרכים אחרות בתוכנו שטרם חקרנו בעידן הזה. אסיים במילותיה של מורה שהגיעה להתייעץ עם קרישנמורטי ואמרה מתוך הבנה עמוקה: "כולנו כה שכלתניים עד כי שותקו כל רגשותינו. רק כשנרגיש בעוצמה רבה נוכל לעשות משהו באמת".

מציאת החופש

"חופש" הוא מושג שרבים חקרו, למדו והתנסו בו, אך עדיין נדמה כי חברה או כאינדיבדואל איננו יודעים מהו חופש אמיתי. החופש שאנו מייצרים הוא תמיד חיצוני - לאחרים ולחברה. האם אפשר לקיים חופש פנימי? החברה כפי שהיא עכשיו היא פרי יצירתנו. לכן, אם החברה אינה חופשייה, זוהי מראה המציגה את העובדה כי איננו חופשיים באמת. אם כך, מהו חופש? קרישנמורטי מציג את הנושא וקורא לו "בעיית החירות". הוא טוען כי מרביתנו איננו רוצים להיות כלל חופשיים. אנו שקועים במשפחותינו, בנטל האחריות שלנו, בחובותינו. אנו מקיפים ומוקפים בחוקיה של החברה. אם אנחנו מוצאים נחמה כלשהי או דרך לברוח זה מספיק לנו. ואולם, הדבר העיקרי בחיים הוא גלות כיצד להיות חופשי באופן מוחלט. "עלינו להיות מעוניינים לגלות האם אפשר להשתחרר ולחזור למעמקי ישותנו. ללא חופש איננו יכולים להבדיל בין אמת לדיוף; ללא חופש החיים הם חסרי עומק; ללא חופש אנו עבדים לכל ההשפעות, לכל לחץ חברתי ולדרישות אינספור שתמיד מתייצבות מולנו" (עמ' 185). רק כשאנו נתונים בחופש, ייתכן שינוי יסודי במבנה הרוחני עצמו. ומהו שינוי באמת? שינוי פירושו לחשוב באופן שונה לחלוטין, לגרום למצב נפשי שבו אין פחד בכלל, אין התנגשות או מאבק להשיג דבר מה, להיות משהו או להיפך למישהו. פירושו שחרור מוחלט של הפחד. דרך הלימוד שמציע קרישנמורטי שונה לגמרי וכוללת השתחררות טוטלית מסמכות. לדעתו, הסמכות מונעת את הלמידה כי יש שם תהליך של שינוי, של צבירת ידיעות בזיכרון, שמביא למעשה לדוגמות, לתבניות - ובתבניות אין חופש. "כאן אין מורה, פה אין תלמיד. כולנו לומדים. עליך להיפטר לגמרי מהרעיון שמישהו ידריך

ושונים - "אלוהים", "הממשות", "הבלתי ידוע". האמת היא כל דבר שאיננו יודעים עליו מספיק וכל חיינו אנו מחפשים את הדרך להבינו, לפענחו, ליצור טכניקות שונות שעוזרות לנו לגלות. לפי קרישנמורטי, איננו יכולים לגלות את הלא ידוע באמצעות הידוע לנו. איננו יכולים לחפש אחרי האמת; היא חייבת לבוא בעצמה. איננו יכולים ללכת אחר משהו כי הוא ייהפך לידוע ויוקרן על ידי המחשבה שלנו. אם כך, באיזה אופן האמת יכולה לבוא בעצמה? מהם התנאים שעלינו ליצור בתוכנו כדי שהאמת תפגוש בנו? לזה קרישנמורטי מתכוון כשהוא אומר כי האמת היא ארץ ללא שבילים. איננו יודעים כיצד להגיע אליה, אבל כנראה, ואולי לא בטוח, היא יודעת כיצד להגיע אלינו. איך היא תדע למצוא אותנו? כשהנפש באמת שקטה, כשהיא בשלום פנימי עמוק, הבלתי ידוע בא לידי קיום. אין זה בלתי אפשרי. זה אפילו קורה לנו כל הזמן. יש איזה שקט בתוכנו, ואז - קורה נס. לחלופין, דבר שלא ציפינו לו עשוי להגיע מבעד לדלת. אנחנו רואים את זה קורה, אך שוכחים שראינו. כך כל התהליך מתחיל מההתחלה. הבעיה שלנו היא להבין מדוע אנו שוכחים. למה אנחנו צוברים ידע שאינו משרת אותנו, שהוא תמיד הידוע, במקום לאפשר לחלל מספיק גדול להיות בתוכנו כדי לקבל לתוכו את המפתיע, את הלא ידוע, את האמת? זוהי משימה קשה כי היא דורשת תשומת לב תמידית, להיות עם מה שיש במקום עם החשיבה, עם העבר ועם הניסיון. "רק כשמפסיקות הרוחות נעשה האגם שקט. אינכם יכולים להשקיט את האגם. מלאכתנו אינה לרדוף אחרי הלא ידוע, אלא להבין את הבלבול, את המהומה, את האומללות, בתוך עצמנו. ואז, דבר זה בו יש שמחה מגיח בחושך לתוך קיום" (עמ' 184).

חומר עזר: ז'ידו קרישנמורטי, "מבחר כתבים - האמת היא ארץ שאין שבילים אליה", עריכה: אלישע בן מרדכי, הוצאת אסטרוולוג, 2017.